

“Iets ten voordelen van onzen jeugd”

John Caremans, Edgar Lehembre, Remi Van Mieghem en de Vlaamse en Duitse intriges omtrent de Vlaams-nationalistische jeugdbeweging in 1942

FRANK SEBERECHTS

Sinds januari 2011 zijn de papieren van John Caremans, die aan de zorgen van het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADV N) werden toevertrouwd, geïnteriseerd en ter beschikking gesteld voor onderzoek.¹ Dankzij deze documenten krijgen we een duidelijker inzicht in de geschiedenis van de Vlaams-nationalistische jeugdbewegingen voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog.² Caremans voert in 1942 in opdracht van zijn oversten ‘verkenningsoverdrachten’ uit bij vertegenwoordigers van de nationaalsocialistische jeugdbeweging in Duitsland. Voorts dient hij na te gaan hoe het gesteld is met het lichamelijke en geestelijke welzijn van de jonge Vlamingen die in Duitsland werken of studeren. Ten slotte moet hij er de belangen van de Nationaal Socialistische Jeugd Vlaanderen (NSJV) behartigen, in de strijd tegen de Hitlerjeugd (HJ).

JOHN CAREMANS

Joannes Ludovicus (“Johan” of “John”) Caremans wordt op 14 juli 1919 geboren in een arbeidersgezin in Hoboken.³ Zijn ouders scheiden wanneer hijzelf 13 jaar oud is en zijn broer Jozef slechts 7 jaar. Hun moeder heeft voor het echtscheidingsproces de Vlaams-nationalistische advocaat en jeugdleider Walter Bouchery als raadsman.⁴

1. ADVN, BE ADVN AC 651, Archief John Caremans. De documenten worden bewaard in de archiefdozen D13055 (4/1) en D15178.
2. Zie hieromtrent o.m. Br. De Wever, *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945*, Tielt, 1994, pp. 495-503; Br. De Wever, *Dietsche Blauwvoetvondels*, in: *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (NEVB)*, Tielt, 1998, pp. 948-949.
3. De biografische gegevens werden verzameld uit verschillende documenten uit het archief van John Caremans (ADV N, AC 651). De belangrijkste bron hiervoor, opgesteld kort na de oorlog, is wel: ADVN, BE ADVN AC651, Archief John Caremans, D15178: Nota, Levensloop, s.l., s.d.
4. Walter Bouchery (1908-1961) was onder meer actief in het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond (AKVS). In 1938 werd hij leider van de kaderscholen van het Algemeen Vlaamsch Nationaal Jeugdverbond (AVNJ). Hij nam tijdens de oorlog in de jeugdbeweging een dissidente positie in en werd in 1942 ontslagen. Na de oorlog kreeg hij te maken met de repressie. Hij bleef nadien actief in het Vlaams-nationalisme, onder meer via de bladen *Wit en Zwart* en *Opstanding*.

De beide jongens worden aan hun moeder toegewezen. Die moet hen echter “*uitbesteden om zelf als dienstdode te kunnen werken voor ons onderhoud*”.

Lager onderwijs geniet Caremans aan de Vrije Lagere School in Hoboken. Op zijn veertiende moet hij de school verlaten om te gaan werken. Hij komt aan de kost in drukkerijen, kartonnagebedrijven, een wolkammerij en een schrijnwerkerij. Intussen doet hij aan zelfstudie. Dat levert hem ten slotte een baan op bij het publiciteitskantoor De Rechter. Als dertienjarige knaap sluit Caremans zich aan bij de Katholieke Arbeidersjeugd (KAJ).⁵ Twee jaar later stapt hij over naar het Algemeen Vlaamsch Nationaal Jeugdverbond (AVNJ), “*omdat deze sportiever waren en niet zoo uitsluitend confessionneel gelijk de K.A.*”.⁶ In korte tijd schopt hij het er tot vendelleider. Wegens lichamelijke ongeschiktheid hoeft hij geen legerdienst te doen.

Het uitbreken van de oorlog, in september 1939, betekent het begin van een lastige periode in het leven van Caremans. Wegens gebrek aan werk verliest hij zijn baan. Hij blijft ruim een jaar werkloos en gaat niet in op de lokroep om als vrijwillige arbeider naar Duitsland te gaan werken. Op voorspraak van Bouchery treedt hij in november 1940 als controleur in dienst van het Commissariaat voor Prijzen en Lonen.⁷ Hij kwijt zich voorbeeldig van zijn taak en wordt in juni 1941 bevorderd tot gewesthoofd.

Zijn activiteit in de jeugdbeweging staat dan al een tijd op een laag pitje. Sinds de Duitse inval van mei 1940 handelt Caremans slechts de lopende bestellingen af van het Tuighuis, de dienst die zich in de jeugdbeweging bekommert om het materiaal en de infrastructuur. Dat verandert in de zomer van 1941. Enerzijds smelten de belangrijkste Vlaams-nationalistische en Nieuwe-Ordegezinde jeugdbewegingen samen tot de NSJV, wat de noodzaak aan een uitgebreider kader met zich meebrengt. Anderzijds wordt hij gewaar dat het Commissariaat voor Prijzen en Lonen meer en meer zal moeten samenwerken met Duitse politiediensten, een evolutie waarvoor hij terugschrikt. Wanneer hem in juli een administratieve baan

Zie: N. Wouters, *Bouchery, Walter*, in: *NEVB [...]*, pp. 570-571.

5. De Katholieke Arbeidersjeugd (KAJ) was de jongerenvereniging van de christelijke arbeidersbeweging en van de Katholieke Actie (KA). Ze werd opgericht in 1924 en geleid door Jozef Cardijn. De beweging was niet rechtstreeks betrokken bij de Vlaamse beweging maar was vooral actief als zedelijk godsdienstige organisatie. Zie: L. Vos, *Katholieke Arbeidersjeugd*, in: *NEVB [...]*, pp. 1616-1617.
6. Het Algemeen Vlaamsch Nationaal Jeugdverbond (AVNJ) ontstond in 1928 als een koepelorganisatie van diverse Vlaams-nationalistische jeugdverenigingen en verweerkorpsen. In 1934 werd de organisatie omgevormd tot de jeugdbeweging van het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV). Zie: Br. De Wever, *Algemeen Vlaamsch Nationaal Jeugdverbond (AVNJ)*, in: *NEVB [...]*, pp. 259-260.
7. Het Commissariaat voor Prijzen en Lonen werd op 20 augustus 1940 opgericht; het werkte onder leiding van de VNV'er Paul Beeckman (1900-1978). Het moest de prijzen van allerhande waren vaststellen en de naleving van de reglementering controleren. Op zijn beurt werd het commissariaat in het oog gehouden door de economische diensten van de *Militärverwaltung*. Zie: N. Wouters, *De Führerstaat. Overheid en collaboratie in België (1940-1944)*, Tielt, 2006, pp. 147 e.v.

bij het secretariaat van de NSJV (het 'Jongerenkwartier') wordt aangeboden, grijpt hij zijn kans, ondanks aanzienlijk loonverlies. Hij wint er vrij snel het vertrouwen van jeugdleider Edgar Lehembre – de twee kennen elkaar reeds sinds 1934 – en wordt er onder meer belast met delicate opdrachten in Duitsland, waarover hieronder meer.⁸ Op 20 november 1943 neemt Lehembre wegens zijn conflicten met de bezetter ontslag en Caremans volgt hem hierin. Hij blijft alleen nog op het lokale vlak actief in de jeugdbeweging, tot hij ook daar, in juni 1944, door Leo Poppe wordt ontslagen.⁹ Intussen wint hij zijn brood bij Mercurius, de publiciteitsafdeling van de VNV-gezinde uitgeverij De Schelde.¹⁰ Hij is dan gehuwd en heeft twee kleine kinderen.

Zijn inzet in de collaborerende Vlaams-nationalistische jeugdbeweging wordt Caremans na de bevrijding niet in dank afgenomen. Hij krijgt te maken met de repressie en wordt door het gerecht beschouwd als één van de belangrijkste medewerkers van jeugdleider Lehembre. Zelf poogt hij tijdens ondervragingen en proces vooral het verzet te benadrukken dat bij de jeugdbeweging leefde tegen een al te verregaande Duitse inmenging en beïnvloeding in nationaalsocialistische zin. Na de oorlog werkt Caremans nog als technisch directeur bij *De Nieuwe Gazet* en bij Drukkerij Antigoon. Hij overlijdt op 22 januari 2005 in Béziers (Frankrijk).

JOHN CAREMANS' REIZEN NAAR DUITSLAND IN 1942

In het najaar van 1941 bereiken het NSJV-secretariaat geregeld klachten van jongens en meisjes die als vrijwillige arbeider in Duitsland werken. Zij gaan over een slechte behandeling, gaande van voeding en inkwartiering, tot arbeidsduur en het niet naleven van afgesloten contracten. Daarop neemt NSJV-leider Lehembre contact op met de *Befehlstelle* van de HJ in Brussel en hij krijgt de toelating om iemand naar Berlijn te sturen om de kwestie te onderzoeken. Hij kiest Caremans voor deze taak, maar hij neemt de gelegenheid te baat om ook ruimer informatie in te winnen. Na

8. Edgar Lehembre (1903-1970) was een arts. Hij was actief in het AKVS en volgde in 1938 Hilaire Gravez op aan het hoofd van het AVNJ. In 1941 werd hij leider van de NSJV. Twee jaar later nam hij ontslag na zware kritiek op de bezetter vanwege de oprichting van de Hitlerjeugd Vlaanderen. Na de oorlog kreeg hij te maken met de repressie. Zie: F. Van Campenhout, *Lehembre, Edgar*, in: *NEVB [...]*, pp. 1833-1834.
9. Leo Poppe (1911-1997) was voor de oorlog betrokken bij het Verbond van Dietsche Nationaal-solidaristen (Verdinaso), vooral bij de jeugdbeweging. In 1941 werd hij stafleider van de NSJV en hij werd ook verantwoordelijk voor de pers. Geregeld kwam hij in aanvaring met Lehembre, die hem te Duitsvriendelijk vond. In 1944 werd hij leider van de Dietsche Blauwvoetvondels (DBV). Na de oorlog week hij via Spanje uit naar Argentinië, waar hij onder meer het blad *De Schakel - El Lazo* oprichtte. Zie: P.J. Verstraete, *Poppe, Leo*, in: *NEVB [...]*, pp. 2499-2500.
10. De NV De Schelde gaf de krant *Volk en Staat* en zowat alle VNV-publicaties uit; ze beschikte voorts over een drukkerij en eigen boekhandels. Zij werd geleid door Karel Peeters (1903-1984). Zie Br. De Wever, *Peeters, Karel C.*, in: *NEVB [...]*, pp. 2412-2413.

Johan Caremans

Verslag over mijn verblijf te Berlijn.

Op ¹² Mei 1.1. kwam ik te Berlijn toe en meldde me onmiddellijk op de Reichsjugendführung bij Bannf. Jürgens die me met Bannf. Wessely bekend maakte. Naar ik uit de daaropvolgende gesprekken kon opmaken, was Wessely de man die zich in bijzondere mate met mij en de - nog aan te komen - andere buitenlandsche vertegenwoordigers der nationale jeugdorganisaties zou bezighouden.

Ook met Oberbf. Schmidt, Chef van het Auslandsamt, maakte ik eenige ~~en~~ dagen daarna kennis. Deze wees me op de groote mogelijkheden die de N.S.J.V. in Duitschland geboden werd ~~en~~ en legde er den nadruk op dat de NSJV de eenige erkende jeugdbeweging, zoowel voor de Vlaamsche jongeren in Duitschland als in Vlaanderen was. Verder werd in Duitschland alleen de aktie van de Vlaamsche SS toegelaten onder de Vlamingen.

In de week, volgende op die mijner aankomst, nam ik deel aan een leergang voor Betriebs- Kreis- en Gaujugendwalters der D.A.F., ingericht door het Jugendamt der DAF. Gedurende de vijf dagen die door dezen leergang in beslag werden genomen leerde ik heel wat over de "betrouung" der Duitsche jeugd in de werkhuzen en alle plaatsen waar ze hun beroep aanleeren en uitoefenen. De spil waar gansch de zorg voor de arbeidende jeugd in Duitschland om draait is het Jugendschutzgesetz. Dit Jugendschutzgesetz is werkelijk een van de belangrijkste vernieuwingen die in het Duitsche Rijk werden doorgevoerd sedert de machtsovername door Adolf Hitler. Hierop kom ik later terug.

Een onderhoud dat ik tijdens den leergang had met den leergangleider, liet me toe het beste te verhopen voor de werking ten voordeele onser Vlaamsche jongeren in Duitschland. Deze leergangleider was Bannfr. Lübke, die in het Jugendamt der DAF de afdeling "buitenlandsche jeugd" onder zijne hoede heeft.

Van hem vernam ik dat de buitenlandsche jeugd volledig op gelijken voet met de Duitsche jeugd zou worden behandeld bij haar oponthoud in Duitschland. Als grondregel zou daarbij genomen worden: gelijke rechten, gelijke plichten. Aldus zouden ook alle politiematregelen, die op de Duitsche jeugd van toepassing zijn, voor de buitenlandsche jongeren aangewend worden.

de oorlog vat Lehembre de opdracht samen, tijdens het gerechtelijke onderzoek ter voorbereiding van zijn proces:

“(...) Johan Caremans was (...) als bediende van de NSJV in persoonlijke opdracht van mij naar Berlijn gegaan. Zijn opdracht was: inlichtingen inwinnen over de innerlijke meening van het Auslandsamt van de Hitler-Jugend en van [de] Reichsjugendführer over het jeugdprobleem bij ons, over de NSJV en over mijn persoon.

De verdere opdracht zoals ze ten andere tegenover de Duitschers werd geformuleerd, was: zich op de hoogte stellen van het lichamelijke en het geestelijke welzijn van de jonge Vlamingen in Duitsland.

Caremans moest jonge Vlamingen uit de NSJV, die onder arbeidsverplichting in Duitsland werkten, en die hij kon bereiken, wijzen op hun verplichtingen alleen in te gaan op een bevel of een wenk of een initiatief van hun eigen jeugdleider. Er waren namelijk berichten toegekomen en we hadden passussen gelezen in ‘De Vlaamsche Post’, Duitsch propagandabladd voor Vlamingen in Duitsland, dat er kringen waren, die verwarring trachtten te zaaien.¹¹ Caremans moest dus voorzichtig Vlaamsche jongeren beletten in de Hitler-Jugend te gaan en desnoods, en daar waar het mogelijk was, eigen DBV-kernen op één of andere manier in het leven roepen. (...)”¹²

Voorts drukt Lehembre Caremans op het hart de jongeren te waarschuwen voor de drijfverijen van de Vlaamsch-Duitse Arbeidsgemeenschap (DeVlag).¹³ Deze ss-gezinde collaboratiebeweging beschikt over veel macht op het terrein in Duitsland: zij is immers de enige die de toelating krijgt in het Reich propaganda te voeren en de begeleiding van de Vlaamse arbeiders op zich te nemen. Het duurt vijf maanden eer de Duitse instanties de nodige toelatingen en een *Passierschein* bezorgen.¹⁴ Caremans vertrekt pas op 12 mei 1942 naar Berlijn. Intussen hebben de Duitsers Karel Lambrechts uitgewezen, onder meer vanwege zijn stellingname pro het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV).¹⁵ Lambrechts heeft zich sinds het begin van de

11. *De Vlaamsche Post* had als ondertitel: *Weekblad voor de Vlaamsche arbeiders in Duitsland*. Het verscheen voor het eerst in Berlijn-Charlottenburg einde april 1941 en hield het vol tot het voorjaar van 1945.

12. ADVN, BE ADVN AC651, Archief John Caremans, D15178: Kopie van deel van nota, [PV van onderzaging van Edgar Lehembre, s.l., s.d.], p. 193.

13. De Vlaamsch-Duitse Arbeidsgemeenschap (DeVlag) werd in 1936 opgericht als een culturele organisatie, om de contacten tussen Vlaanderen en Duitsland te bevorderen. Zij werd geleid door Jef Van de Wiele (1903-1979). Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de DeVlag opgenomen in de SS-structuren en zo uitgespeeld tegen het VNV. Zie: F. Seberechts, *Geschiedenis van de DeVlag. Van cultuurbeweging tot politieke partij 1935-1945*, Gent, 1991; F. Seberechts, *Duitsch-Vlaamsche Arbeidsgemeenschap (DeVlag)*, in: *NEVB [...]*, pp. 994-997.

14. ADVN, BE ADVN AC651, Archief John Caremans, D15178: Kopie van deel van nota, PV van onderzaging van Joannes Caremans, 18 juni 1945, pp. 440 e.v.

15. Karel Lambrechts (1910-1994) was een Vlaams-nationalistisch syndicalist en politicus. In juli

oorlog beziggehouden met de Betreuung, de begeleiding van de Vlaamse arbeiders in Duitsland. Hij wordt opgevolgd door Marc Beirnaert, van DeVlag-signatuur.¹⁶

De gevolgen van deze personeelwissel worden Caremans gauw duidelijk. Hij krijgt van Beirnaert formeel verbod de *Arbeitslager* (de kampen waar de jongeren zijn ondergebracht) te bezoeken. Voorts mag hij met deze jongeren niet over de NSJV spreken. Beirnaert werkt hem op alle mogelijke manieren tegen. In Berlijn bereiken Caremans wel rapporten en klachten van jongelui uit alle Duitse gouwen. Wanneer hij de toelating vraagt om zelf op inspectietocht te mogen gaan naar Kassel, Maagdenburg, Dessau en Leipzig, wordt hem dit geweigerd.

Intussen poogt Caremans de Duitsers tot meer aandacht voor de Vlaamse jongeren te bewegen. Een drietal nota's aan het Deutsche Arbeiterfront (DAF) leidt tot beloften ter zake van het hoofd van de afdeling Buitenlandse jeugd van het *Jugendamt* van de DAF, HJ-Bannführer Lübke.¹⁷ "Daar kwam echter niets van", constateert Caremans later. Ook in persoonlijke gesprekken met DAF- en HJ-kopstukken – onder meer met Reichsjugendführer Arthur Axmann – kaart hij de problemen aan.¹⁸ Hij probeert, met de *Jugendschutzgesetz*, de Duitse wet ter bescherming van de jeugd in de hand, te bekomen dat Vlaamse jongens die meer dan drie maanden in Duitsland verblijven, gezamenlijk met vakantie naar huis zouden kunnen komen. Dit wordt evenmin toegestaan.

Half juli 1942 keert Caremans naar België terug om verslag uit te brengen bij NSJV-leider Lehembre. Daarna gaat hij voor een tweede maal naar de rijkshoofdstad. Daar ervaart hij dat de verschillende *Dienststellen* waarmee hij eerder contact had, niet stilzitten maar een gezamenlijk standpunt tegenover hem innemen. Voorts wordt het hem duidelijk dat de oprichting van een Hitlerjeugd Vlaanderen (HJV) slechts een kwestie van (niet al te lange) tijd is.¹⁹ De voortdurende tegenwerking wordt gevolgd door een tweetal huiszoekingen en, ten slotte, een uitwijzing einde

1940 werd hij leider van Arbeidsorde, de VNV-gezinde vakbond. In juni 1941 vertrok hij naar Berlijn om er de belangen te behartigen van de Vlaamse arbeiders in Duitsland. Hij verdedigde er de VNV-belangen en kwam in conflict met de SS. In november 1941 moest hij Duitsland verlaten. Nadien werd hij onder meer propagandaleider van het VNV. Na de oorlog kreeg hij te maken met de repressie. Zie: W. Steenhaut & Br. De Wever, *Lambrechts, Karel*, in: *NEVB [...]*, p. 1776.

16. Marc Beirnaert kreeg de titel van Vlaamse Rijksverbindingsman bij het DAF. Hoewel van DeVlag-strekking, werd hem verweten te weinig de belangen van deze partij te behartigen. Pogingen om ook hem buiten te werken, mislukten evenwel. Zie: F. Seberechts, *Geschiedenis van de DeVlag [...]*, pp. 80-81.
17. Het Deutsche Arbeiterfront (DAF) werd in 1933 opgericht als de enige nationaalsocialistische organisatie voor werkgevers en werknemers. Zij werd geleid door Reichsorganisationsleiter Robert Ley (1890-1945).
18. Arthur Axmann (1913-1996) volgde in augustus 1940 Baldur von Schirach (1907-1974) op als Reichsjugendführer. In 1949 werd hij tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld.
19. De officiële oprichting van de Hitlerjeugd Vlaanderen, onder auspiciën van de Duitse afdeling van de HJ in België, de SS en de DeVlag, had plaats op 14 november 1943. Zie: B. Crombez, *Hitlerjeugd Vlaanderen (HJV)*, in: *NEVB [...]*, pp. 1451-1452.

oktober 1942. Caremans voltooit twee weken later het relaas van zijn werking in een 18 bladzijden tellend verslag.²⁰

DE DUITSE ‘OORLOGSVERKLARING’ AAN LEHEMBRE

In de documenten-Caremans struikelt men over de argumenten, voorbeelden en anekdotes betreffende de slechte verhoudingen tussen de Duitse instanties en de Vlaamse jeugdbewegingen. Zij zetten het rapport en de verklaringen van Caremans kracht bij en tekenen de sfeer waarin diens verblijf in Duitsland zich heeft afgespeeld, maar dienen tegelijkertijd met de nodige kritische zin te worden gelezen. Een voorbeeld hiervan vinden we in het verslag van een ondervraging op 2 maart 1945 van Lehembre door de gerechtelijke instanties. De gewezen jeugdleider gaat tijdens deze sessie dieper in op zijn relaties met de Duitse bezetter. Hij verklaart onder meer: *“In Januari 1942 was de oorlogsverklaring tegen mij definitief. De SS-Brigadeführer Jungclaus verklaarde in een vergadering van enkele vertrouwenslieden uit de DeVlag, waarop inspecteur van het Lager onderwijs Van Mieghem, die het mij des anderendaags in den trein vertelde, dat ik meer schade berokkend had aan de Duitse politiek dan alle Anglofielen in het land samen en dat ik dus moest verdwijnen. Later zijn herhaaldelijk Duitse uitlatingen gekomen in denzelfden zin.”*²¹

Over deze mededeling valt een en ander te zeggen. Ten eerste vergist Lehembre zich wellicht van naam of van datum wanneer hij Richard Jungclaus in januari 1942 deze uitspraak toeschrijft, tenzij hij in zijn uiteenzetting onverhoeds een flinke sprong in de tijd maakt.²² Jungclaus staat op dat ogenblik immers nog als ss-Obersturmführer aan het hoofd van de ss-Abschnitt IV Braunschweig-Hannover. Hij leidt deze afdeling sinds 30 november 1938 en blijft er tot einde maart 1942. Sedert augustus 1940 staat hij tevens de ss in Nederland bij. Pas op 1 april 1942 volgt hij Konstantin Kammerhofer op als hoofd van de ss in België.²³ Hij leidt er van dan af de Dienststelle Jungclaus, als gevolmachtigde van Heinrich Himmler voor *Volkstumsfragen*.²⁴ Op 20 april 1942 promoveert hij tot ss-Brigadeführer.

Een foute naam of datum betekent niet dat deze uitspraak niet gevallen is. Het feit dat Lehembre de naam van Van Mieghem noemt, is niet zonder betekenis.

20. ADVN, BE ADVN AC651, Archief John Caremans, D15178: Nota van J. Caremans, Verslag over mijn verblijf in Berlijn, Brussel, 12 november 1942.

21. ADVN, BE ADVN AC651, Archief John Caremans, D15178: Kopie van deel van nota, [PV van ondervraging van Edgar Lehembre, s.l., s.d.], p. 327.

22. Richard Jungclaus (1905-1945) was een Duitse militair. Hij maakte carrière in de SS en leidde van 1 april 1942 tot 16 september 1944 de SS in België en Noord-Frankrijk; op 1 augustus 1944 werd hij Höherer SS- und Polizeiführer.

23. Konstantin Kammerhofer (1899-1958) was een Duitse militair. Hij stond aan het hoofd van de SS in België en Noord-Frankrijk van juni 1941 tot maart 1942. Nadien was hij onder meer in Kroatië actief bij het bestrijden van partizanen.

24. Br. De Wever, *Jungclaus, Richard*, in: *NEVB [...]*, p. 1599.

eenheid zoo sterk dat de Militärverwaltung het noodig oordeelde dat ik in een tekst door de Militärverwaltung van te voren gezien, enkele stellingen in een proclamatie zou formuleeren, waaraan iedereen zich zou houden. De Militärverwaltung vreesde dat, waar er ons geen enkele afwijking, alleen strikte toepassing kon verweten worden, een opzet van Duitse zijde van hunne verbintenissen tegenover het V.N.V. in zake jeuglaangelegenheden aan hen Duitschers te groot radeel zou berokkenen. Zoo kwam de proclamatie van Kortrijk tot stand, die letterlijk geïnterpreteerd, het konflikt met de annexionisten nog verscherpte en voor het oog van de Duitschers de naam van den Führer bond aan een waarborging van onze nationale vrijheid. Zoo waren dan alle voorwaarden aanwezig om met de door de Duitschers aenvaardde formulering, den strijd verder te voeren tot heel de Jeugbeweging immuun zou zijn tegen Duitse imperialistische bestrevingen.

6°- In Januari 1942 was de oorlogsverklaring tegen mij definitief. De St-Brigadeführer JUNGCLAUB verklaarde in een verandering van enkele vertrouwenslieden uit de DB VLAG, waarop inspecteur van het Leger onderwijs VAN MIEGHEM, die het mij des anderendaags in den trein vertelde, dat ik meer schade berokkenend had aan de Duitse politiek dan alle Anglofielen in het land samen en dat ik dus moest verdrijven. Later zijn herhaaldelijk Duitse uitlatingen gekomen in dezelfde zin. Het kwam er op aan, tijd te winnen en in het oog der geheele jeugd in Vlaanderen, alle redenen der wrijvingen in de schoenen der Duitschers te schulven. Het was noodig tijd te winnen, want de kans was nog te groot dat een

Remi Van Mieghem is in 1942 inderdaad inspecteur van het lager onderwijs. Hij komt in 1941 in contact met de Dietsch Opvoedkundige Beweging (DOB), een collaborerende organisatie van leerkrachten die op dat ogenblik reeds nauw aanleunt bij de Vlaamsch-Duitsche Arbeidsgemeenschap (DeVlag). De DeVlag, die van culturele naar politieke actie evolueert, is op haar beurt sinds 1941 opgenomen in de ss-structuren. Van Mieghem richt trouwens in de loop van 1942 een DeVlag-cel op in Schoten.²⁵ Het is dus niet onmogelijk dat de inspecteur in die periode aanwezig is op een vergadering die door de ss-top wordt georganiseerd en waar de situatie van de jeugd(bewegingen) in Vlaanderen ter sprake komt. Voorts is er in die tijd wel reeds sprake van rivaliteit tussen vnv en DeVlag, maar de formele breuk tussen beide bewegingen komt er pas in 1943. In elk geval is op het persoonlijke vlak tussen de aanhangers van beide bewegingen het water niet altijd zo diep. Dat Van Mieghem met Lehembre praat over de penibele situatie van de Vlaamse jeugdbewegingen en over het gebrek aan enthousiasme bij de ss over Lehembres houding, is dus best mogelijk, alleen gebeurt dit wellicht wat later dan de vroegere jeugdleider in 1945 laat uitschijnen.

BESLUIT

Uit het verslag dat Caremans over zijn reizen opstelt en uit de naoorlogse ondervragingen van Caremans en van Lehembre blijkt dat de hierboven besproken reizen naar Berlijn slechts een episode vormen in de strijd die gedurende de hele bezetting woedt tussen de verschillende jeugdbewegingen in Vlaanderen en, bij uitbreiding, de verschillende partijen en ideologische strekkingen in de collaboratie. Alle ingrediënten zijn aanwezig: de scepsis van een deel van de NSJV tegenover de brute nationaalsocialistische machtshonger, het onbegrip en de machtspolitiek van Duitse instanties als DAF en HJ tegenover de *Ausländer* – zelfs wanneer die zich in de collaboratie inschakelen, de inmenging van vnv en DeVlag/ss. Het wordt duidelijk dat Lehembre en het vnv in deze strijd het onderspit zullen delven. Caremans blijft tot na de oorlog trouw aan Lehembre en diens standpunten, zoals mag blijken uit de verklaringen bij de ondervragingen en uit de nota's die hij over zijn oorlogsjaren opstelt.

Frank Seberechts (°1961) is doctor in de geschiedenis. Als onderzoeker bij SOMA en ADVN publiceerde hij onder meer over verschillende aspecten van de geschiedenis van de Vlaamse beweging en van de Tweede Wereldoorlog.

25. B. Van Causenbroeck, *Mieghem, Remigius C. van*, in: *NEVB*, pp. 2054-2055.